

Täysistunto

Maanantai 14.12.2015 klo 12.01—0.39

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

23.52 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys 94/2015 vp koskee sellaista asiaa, että ne henkilöt, jotka työskentelevät ei-työsuhteisessa työssä, tullaan jatkossa määrittelemään lainsäädännöllä yrittäjiksi. Kansankielellä puhutaan niin sanotuista itsensätyöllistäjistä, jotka työllistyvät toimeksiantotyössä usein freelancereina ja niin edelleen. Tämän lain valmistelusta vastannut sosiaali- ja terveysministeriö on rauhoitellut erilaisia järjestöjä ja niiden esittämää kritiikkiä toteamalla, että tämän lain myötä mikään ei itse asiassa muutu ja että freelancereiden ei ole tarpeen olla huolissaan työttömyysturvastaan. Kuitenkin taide- ja kulttuurijärjestöt, samoin kuin eräät työttömyyskassat ja myös Taiteen edistämiskeskus ja eräät muut tahot ovat olleet erittäin huolestuneita tämän lain vaikutuksista freelancereiden työttömyysturvaan, ja myös esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön sosiaaliturvaosasto esitti tähän lakiesitykseen erittäin, erittäin voimakasta kritiikkiä ja toivoi, että tämä lakiesitys olisi palautettu uudelleenvalmisteltavaksi. Tästä laista on julkisuudessa keskustelu viime päivinä runsaasti, ja muun muassa tänään tuohon Kansalaistorille oli kokoontunut satoja ihmisiä osoittamaan mieltä tämän lain säätämistä vastaan. Itse pidän näiden mielenosoittajien esiin tuomaa huolta erittäin perusteltuna, ja siitä syystä olen valiokunnassa valmistellut vastalauseen ja hylkäysesityksen, jonka tulen tässä toistamaan.

Tämän lain valmisteluvaiheessa ei ole kuultu lainkaan niitä tahoja, joita tämä lakiesitys koskee, nimittäin itsensätyöllistäjiä edustavia järjestöjä ja ammattiliittoja, ja myös valtakunnassa vallitsee suuri epäselvyys siitä, mitä tällä lailla itse asiassa säädetään, mitkä kaikki asiat muuttuvat ja mitkä eivät. Kuitenkin tämän lain olisi tarkoitus tulla voimaan jo parin viikon kuluttua. Valiokunnan enemmistö, joka hyväksyi tämän lain, oli myös sitä mieltä, että laki on huonosti valmisteltu. Valiokunta nimittäin esitti, että jotta tätä lakia osattaisiin te-hallinnossa oikein tulkita, niin täytyy tehdä ohjeistus te-hallinnon virkamiesten tueksi ja sitten lisäksi vielä seurata, minkälaisia kirjavia päätöksiä siellä te-hallinnossa tehdään, ja sitten kun on seurattu, korjattaisiin lakia. Itse olen sitä mieltä, että valitettavasti oh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2015 vp

jeistuksella tästä laista ei saada niin hyvää, että se johtaisi yhdenvertaisiin, tasavertaisiin, selkeisiin päätöksiin te-hallinnossa. Niin ei ole nytkään, ja koska tämä lakiesitys ei korjaa nykyisiä ongelmia, niin siitä seuraa se, että nykyiset olemassa olevat ongelmat tulevat koskemaan entistä useampia itsensätyöllistäjiä.

Tässä laissa on puutteellista muun muassa se, että se ei millään tavalla määrittele sivutoimisen ja päätoimisen yrittäjyyden rajaa, ja tämä on ongelma sen vuoksi, että nyt kun yrittäjyys laajennetaan koskemaan kaikkia itsensätyöllistäjiä, niin entistä useampi henkilö joutuu siihen tilanteeseen, että on riskinä joutua kokonaan vaille työttömyysturvaa. Nimitäin työttömyysturvaa ei myönnetä niille, jotka tulkitaan päätoimisiksi yrittäjiksi, ja jo tällä hetkellä on nähtävissä, että usein itsensätyöllistäjät joutuvat siihen tilanteeseen, että heille ei myönnetä työttömyysturvaa esimerkiksi sillä perusteella, että he ovat kirjoittaneet vaikkapa kolumnia 3 tunnin ajan kuukaudessa, minkä perusteella te-hallinnossa on päätelty, että he työllistävät itsensä yrittäjinä päätoimisesti, ja työttömyysturva on evätty.

Tällä tavalla ei kannusteta luovan työn tekijöitä eikä itsensätyöllistäjiä tarttumaan työtöminä työtöilaisuuksiin, toimeksiantotöiläisyyksiin, mistä seuraa se, että tämä lakiesitys tulee pahentamaan työttömyyttä, pahentamaan köyhyyttä ja vähentämään yhteiskunnan tuloja, minkä vuoksi esitämme, että tämä lakiesitys hylätään ja että eduskunta hyväksyy tähän hylkäysesitykseen sisällytetyt neljä lausumaa. — Kiitos.

23.58 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Alanko-Kahiluodon hylkäysesitystä, ja siltä varalta, arvoisa puhemies, että lakia ei hylättäisi, esitän lausumaa, joka on nimelläni jaettu sinne kaikille edustajille. Lausuma kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi uuden lain vaikutuksia taiteilijoiden ja tieteentekijöiden osalta välittömästi lain tultua voimaan, ja toteaa, että lain tarkoituksena ei ole vaarantaa luovilla aloilla työskentelevien, omassa työssään työllistyvien taiteilijoiden ja tieteentekijöiden työskentelymahdollisuuksia tai oikeutta sosiaaliturvaan ja että tämän mukaisesti viranomaiset antavat lain soveltamisohjeet."

Tämän lausuman tarkoituksena on antaa eduskunnan selitys siitä, että lain tarkoituksena ei todellakaan ole vaarantaa omassa työssään työllistyvien taiteilijoiden ja tieteentekijöiden tai muiden itsensätyöllistäjien työskentelymahdollisuuksia tai oikeutta sosiaaliturvaan. Valiokuntakäsittelyssä tämä asia on jäänyt hieman epäselväksi.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana tästä lakiesityksestä itsestään. Tämä lakiesitys on kirjoittanut valtavan palautemäärän ja keskustelua sosiaalisessa mediassa, ja se kiteytyy mielestäni kahteen asiaan:

Ensimmäinen on se, että eri aloilla toimivilla itsensätyöllistäjillä ja ihan erityisesti luovan alan toimijoilla on jo nyt huoli toimeentulostaan ja oikeudestaan työttömyysturvaan. Jo nyt pää- ja sivutoimisuuden tulkintakäytännöt ovat sattumanvaraisia ja vaihtelevat teoimistosta ja kaupungista toiseen. Nyt kun lakiesityksessä yrittäjän määritelmää ollaan laajentamassa, niin ei ole mikään ihme, että ihmiset ovat huolissaan.

Toinen asia on se, että kun työelämä muuttuu koko ajan, niin on hieman syytä ihmetellä, miksei tähän lakiesitykseen jo ihan alun perinkin täsmennetty tätä päätoimisten ja sivutoimisten yrittäjien välistä rajanvetoa. Esityksen suurin ongelma on se, että se ei poista aiempaa epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta vaan jopa lisää niitä. Kuten ministeri Mäntyläkin täällä kyselytunnilla hyvin totesi, sosiaaliturvajärjestelmäämme on kehitettävä muuttuvan työelämän suuntaan. Itsensätyöllistäjillä tulee jatkossakin olla oikeus sosiaaliturvaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2015 vp

0.01 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää lausumaehdotusta.

0.01 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! On ollut todella harmillista, että kansalaisilla on ollut suuri epävarmuus ja siis myös virheellistä tietoa tämän asian käsittelystä. Olemme tästä syystä saaneet sekä valiokunnassa että myös valiokunnan jälkeen ja tämän käsittelyn yhteydessä paljon erilaista tietoa ja huolta asiasta. Hallitus ei ole kuitenkaan pyrkinyt ratkaisemaan esimerkiksi ammatinharjoittajien tai freelancereiden työtehtäviin tai heidän työttömyysturvaansa liittyviä asioita, ja siksi onkin ollut erittäin hyvä, että hallitus ja valiokunta saivat rakennettua tästä kaksi hyvää lausumaa, joiden pohjalta on tavoitteena puuttua niihin epäkohtiin ja niihin kysymyksiin, jotka ovat tulleet tämän asian käsittelyn yhteydessä. Sitä kautta päästään oikeastaan ei varsinaisesti tähän lain sisältöön liittyviin kysymyksiin, vaan tämän lain yhteydessä tullessiin vaikeisiin, kipeisiin kysymyksiin, jotka koskevat osa-aikaisuutta, kokoaikaisuutta ja freelancereitten työtehtäviä ja heidän ongelmiaan ja heidän työtehtäviinsä liittyviä sisältöjä.

Edustaja Pekonen teki myös oman lausumaehdotuksen, jota on myös hyvä tukea, koska se täydentää oikeastaan näitä kahta edellä mainittua lausumaa, minkä takia tuen myös tätä esitystä.

0.02 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä aihe on todella kirvoittanut monia kirjoittamaan, kyselemään ja myös siellä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa aiheutti paljon keskustelua ja monia kysymyksiä kuultavina oleville.

Osoittautui tietyllä tavalla käytännön kannalta totuudeksi se, että te-toimistoissa on ollut hyvin erilaisia ratkaisumalleja. Sillä tavalla on erittäin tärkeää jatkossa, että te-toimistojen osaamista, ohjeistusta ja niitä toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan nimenomaan näiden omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta, eikä vain niin, että pikaisesti tarkennettaisiin, vaan että työvoimahallinnon ratkaisukäytäntöjä myös seurataan sen vuoksi, että ratkaisukäytännöt olisivat yhdenmukaisia eri puolilla maata ja myös työttömyysturvaa hakevien oikeusturva tulisi varmistettua — tämä erityisesti, kun on kyse toiminnan sivu- ja päätoimisuuden sekä toiminnan lopettamisen määrittämisestä.

Minä myös kannatan näitä tehtyjä lausumaehdotuksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.